

UCHWAŁA NR XVIII/110/2016
RADY POWIATU TUCHOLSKIEGO
z dnia 29 kwietnia 2016 r.

**w sprawie: przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na
lata 2016-2020**

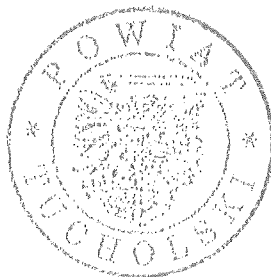
Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2015r. poz. 1445, poz. 1890) oraz art. 6 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015r. poz.1390)

Rada Powiatu
uchwala co następuje:

§ 1. Przyjąć do realizacji Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Zarządowi Powiatu Tucholskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Powiatu

Małgorzata Oller

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Przyjęty program jest odpowiedzią na społeczne i instytucjonalne zapotrzebowanie dotyczące usystematyzowanie działań zmierzających do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizacja programu jest dostosowana do rzeczywistych potrzeb osób i rodzin w powiecie tucholskim. Stanowi ważny element w kontekście polityki prorodzinnej powiatu.

Uchwała została przyjęta 17 głosami za, przy braku głosów przeciwnych i wstrzymujących się.

Przewodniczący
R a d y P o w i a t u

Małgorzata Oller

Załącznik

do uchwały Nr XVIII/110/2016

Rady Powiatu Tucholskiego

z dnia 29 kwietnia 2016 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE**

**W POWIECIE TUCHOLSKIM
NA LATA 2016 – 2020**

Spis treści

I. Wprowadzenie	2
1. Wstęp	2
2. Akty prawne będące podstawą do opracowania programu	2
3. Wykaz ważniejszych skrótów stosowanych w programie	3
II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne	4
1. Definicja przemocy w rodzinie.	4
2. Rodzaje przemocy.....	4
3. Charakterystyka sprawcy i ofiary.....	5
4. Konsekwencje przemocy w rodzinie.....	7
III. Diagnoza zasobów powiatu tucholskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.	10
1. Powiat tucholski – informacje ogólne.....	10
2. Przemoc w rodzinie w powiecie tucholskim.....	11
1) Komenda Powiatowa Policji w Tucholi.....	11
2) Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu.....	13
3) Prokuratura Rejonowa w Tucholi.	14
4) Sąd Rejonowy w Tucholi.....	14
5) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tucholi.....	15
IV. Cel główny i cele szczegółowe programu.	18
1. Cel główny.....	18
2. Cele szczegółowe.....	18
1) Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.....	18
2) Zmniejszenie negatywnych skutków przemocy u osób, które jej doświadczają.....	19
3) Organizowanie systematycznych działań w odniesieniu do sprawców przemocy.....	19
4) Organizowanie szkoleń dla kadry jednostek zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	20
3. Realizatorzy.....	20
V. Monitoring i ewaluacja	21
VI. Zakończenie.....	22

I. Wprowadzenie.

1. Wstęp.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt. 1) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r., Nr 182, poz. 1493 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Program ten, na podstawie przeprowadzonej diagnozy, ma wyznaczać podstawowe kierunki działań zmierzających do łagodzenia skutków przemocy w rodzinie oraz wskazywać działania profilaktyczne ograniczające skalę występowania tego zjawiska na terenie programem objętym.

Przemoc domowa jest zjawiskiem szczególnie trudnym do zwalczania, gdyż dotyczy najbardziej intymnej sfery funkcjonowania jednostki – relacji z najbliższymi. Implikuje to szereg specyficznych dla tego przestępstwa cech – syndrom sztokholmski, wstyd przed ujawnieniem faktu bycia ofiarą, obawę o los sprawcy, którym jest bliska osoba. Wszystko to powoduje, że znacząca część wysiłków skierowanych na walkę z przemocą w rodzinie musi być włożona w prowadzenie akcji informacyjnych dotyczących właściwości przemocy w rodzinie i miejscach świadczenia pomocy dla ofiar tego przestępstwa.

Przedstawiony niżej program jest zgodny z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przyjętego Uchwałą nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r. i wpisuje się w realizację podstawowych celów tego programu tj: zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenia skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenia dostępności pomocy, zwiększenia skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Za koordynację wdrażania „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie tucholskim” (zwanego dalej „programem”) odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi.

2. Akty prawne będące podstawą do opracowania programu.

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390), zwana dalej „ustawą o przeciwdziałaniu przemocy”.
- 2) Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2016r. poz. 487 j.t.).
- 3) Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015, poz. 163 z późn. zm), zwana dalej „ustawą o pomocy społecznej”.

- 4) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2015 r., poz. 1445 z późn. zm.).
- 5) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2016r. poz. 224 z późn. zm.).
- 6) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.).
- 7) Ustawa z dnia 28 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 2015 r. poz. 583 z późn. zm.).
- 8) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- 9) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2016r. poz. 239 j.t.).
- 10) Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2015 r., poz. 2156 z późn. zm.).
- 11) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.
- 12) Uchwała nr XV/93/2015 Rady Powiatu Tucholskiego z dnia 21 grudnia 2015 w sprawie przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Tucholskim na lata 2015-2021”.

3. Wykaz ważniejszych skrótów stosowanych w programie.

GKRPA – gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych;

GOPS – gminny ośrodek pomocy społecznej;

GUS – Główny Urząd Statystyczny;

GZI – gminny zespół interdyscyplinarny;

k.k. – kodeks karny;

KPP – Komenda Powiatowa Policji w Tucholi;

NK – Niebieska karta;

OPS – ośrodek pomocy społecznej;

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi;

PK-E – program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie;

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tucholi;

PR – Prokuratura Rejonowa w Tucholi;

Program – Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie tucholskim na lata 2016 – 2020;

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi;

SOW – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tucholi;

SR – Sąd Rejonowy w Tucholi.

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

1. Definicja przemocy w rodzinie.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy - przemoc określana jest jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przemoc jest zjawiskiem niebezpiecznym. Narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny. Wywołuje u ofiary przemocy cierpienie, lęk, poniżenie, bezsilność do tego stopnia, że ofiara nie ma nawet siły do obrony. Przemoc jest działaniem zamierzonym, którego celem jest kontrolowanie i podporządkowanie krzywdzonego członka rodziny.

2. Rodzaje przemocy.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy. Często występują one łącznie w różnych konfiguracjach. Wyróżnia się pięć podstawowych rodzajów przemocy:

- 1) przemoc fizyczna – są to wszelkiego rodzaju działania z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem albo substancjami żrącymi,
- 2) przemoc psychiczna – to umyślne działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych,
- 3) przemoc seksualna – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy,

- 4) przemoc ekonomiczna – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy,
- 5) zaniedbanie – ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

3. Charakterystyka sprawcy i ofiary.

1) Przemoc domowa jest zjawiskiem paradoksalnym, gdyż dzieje się w relacjach, wydawałoby się, jak najbardziej od przemocy odległych. Sprawcy przemocy – żony, mężowie, rodzice, dzieci są dla ofiary przemocy znaczącymi innymi, właśnie w relacji z nimi zaspokajane jest najwięcej podstawowych potrzeb emocjonalnych ofiar. To sprawia, że postawy zarówno sprawców, jak i osób przemocy doświadczających są znacząco różne, a dynamika procesu ma inny charakter niż dzieje się to w przypadku innych przestępstw.

2) **Ofiary przemocy** w rodzinie. W opracowaniach dotyczących omawianego zjawiska wyróżnia się kilka typowych dla ofiar przemocy w rodzinie zjawisk i postaw¹:

a) Pranie mózgu – „jest próbą systematycznego wpływania na czyjeś poglądy, postawy i przekonania. Jest to szereg zabiegów stosowanych w celu zmiany przekonań, uczuć, potrzeb postaw, po to aby osoba manipulowana działała zgodnie z oczekiwaniami osoby manipulującej. Najczęściej stosowanymi metodami prania mózgu są: izolacja [ofiary przemocy], poniżanie i degradacja, monopolizacja uwagi, groźby i demonstracja wszechmocy oraz sporadyczne okazywanie pobłażliwości.”² Wszystkie te sposoby manipulacji mają u ofiary przemocy spowodować uzależnienie od sprawcy, przyjęcie jego punktu widzenia i akceptowanie sytuacji deprywacji, racjonalizowane często obawą o bezpieczeństwo własne lub dzieci.

b) Wyuczona bezradność – pojawia się w chwili, gdy ofiara przemocy nie odczuwa efektów swoich starań o przerwanie stosowania przemocy. Symptomatyczna jest tu bierność, zniechęcenie, traktowanie przemocy jako konieczności. Syndrom wyuczonej bezradności powinien być kluczowym faktorem w tworzeniu procedur przez jednostki pomocowe. Bez szybkiej, skutecznej i zdecydowanej interwencji ofiara przemocy zniechęci się do zwracania o pomoc i zacznie postrzegać swoją sytuację jako beznadziejną.

c) Zespół Stresu Pourazowego (PTSD) – pojawia, gdy dla ofiary doświadczenie przemocy staje się źródłem lęku i paraliżuje późniejsze działania. Jest to zjawisko kojarzone przede wszystkim z zagrożeniem utraty życia swojego lub bliskich, np. na wojnie, podczas wypadku,

¹ por. Strona internetowa Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia" <http://www.niebieskalinia.info/index.php/ofiary-przemocy/dorosly-1/charakterystyka>

² ibid.

będąc świadkiem śmierci bliskiej osoby, występuje ono jednak z nie mniejszym nasileniem u ofiar przemocy w rodzinie.

d) Specyficzne mechanizmy przystosowawcze występują także u dzieci dotkniętych przemocą. Osoba dorosła stosująca przemoc, mająca najczęściej przewagę fizyczną, psychiczną i ekonomiczną nad dzieckiem narzuca mu interpretacje, racjonalizację stosowania przemocy. Dziecko ufnie w relację z rodzicem i świadome przewagi osoby dorosłej przystosowuje się do sytuacji, często odczuwając kary jako zasłużone.

Wszystkie wyżej opisane zjawiska, ich pochodne i wypadkowe, są kluczowe z punktu widzenia instytucji pomocowych, ponieważ wskazują na konieczność szybkiej interwencji oraz umożliwienia bezproblemowego dostępu do specjalistów, terapeutów, psychologów, lekarzy, przy uwzględnieniu faktu, że proces powrotu ofiary przemocy do równowagi psychicznej jest długotrwały.

3) Sprawcy przemocy.

Określenie przyczyn stosowania przemocy w rodzinie nie może być pełne bez próby stworzenia portretu sprawcy. W opracowaniach dotyczących przemocy³ wskazuje się na kilka typowych cech osób dopuszczających się tego czynu:

- a) Osobowość nieprawidłowa (psychopatia), charakteryzująca się niezdolnością do tworzenia bliskich relacji, zachowaniami aspołecznymi i antyspołecznymi, działaniami autodestrukcyjnymi (w sferze społecznej, fizycznej, psychicznej), brakiem empatii i zdolności do przewidywania skutków własnych zachowań, skłonnością do zachowań impulsywnych, traktowaniem przedmiotowo innych osób (również w sferze seksualnej). Ludzie o osobowości nieprawidłowej częściej wchodzi w konflikt z prawem, częściej popadają w alkoholizm, narkomanię. Nie opracowano jeszcze skutecznej metody korygowania osobowości nieprawidłowej.
- b) Alkoholizm związany jest bardzo silnie ze stosowaniem przemocy w rodzinie. Nawet 95% przypadków związanych z biciem partnerki związane jest ze spożywaniem alkoholu, a 40% sprawców przemocy uzależnionych jest od alkoholu⁴. Alkohol poprzez redukcję oporów sprzyja zachowaniom antyspołecznym, agresywnym, zmienia postrzeganie rzeczywistości, zaburza sen, przez co wzmaga drażliwość i zwiększa łatwość popadania w konflikty. Autorzy badający związki pomiędzy alkoholizmem a stosowaniem

³ por. Kluczyńska Sylwia, 1999, *Zrozumieć sprawców przemocy*, Niebieska Linia nr 3/1999, <http://www.niebieskalinia.pl/pismo/wydania/dostepne-artykuly/4316-zrozumiec-sprawcow-przemocy> [dostęp: 11.04.2016]

⁴ ibid.

przemocy zauważają tendencję do wiązania się kobiet wywodzących się ze środowisk, gdzie wystąpiła choroba alkoholowa, częściej w dorosłym życiu wiążą się z partnerami cierpiącymi na podobne zaburzenia.

- c) Organiczne uszkodzenie mózgu może skutkować podobnymi zachowaniami jak w przypadku osobowości nieprawidłowej czy uzależnień. Samo uszkodzenie mózgu nie musi powodować agresji, wpływa natomiast na postrzeganie rzeczywistości i zdolność do samokontroli.
- d) Padaczka skroniowa, podobnie jak organiczne uszkodzenie mózgu, w czasie ataku zaburza postrzeganie rzeczywistości. Chory w czasie napadu cierpi na zaburzenia świadomości, omamy, odczuwa lęk i zagrożenie, na które reaguje agresją. Ważne jest w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie by prawidłowo zdiagnozować sprawcę, gdyż chorobę tę da się z powodzeniem leczyć.
- e) Choroby psychiczne i związane z nimi psychozy mogą także powodować agresję zarówno w stosunku do samego siebie, jak i otoczenia. Występowanie psychoz związane jest z chorobami takim jak schizofrenia, choroby afektywne, choroba alkoholowa (zaprzestanie spożywania alkoholu), zespoły związane z nadużywaniem narkotyków.

Wymienione wyżej czynniki stosowania przemocy nie stanowią katalogu zamkniętego. Nie mały wpływ na zachowania agresywne mają czynniki społeczne i środowiskowe. Akceptacja przemocy wobec kobiet w najbliższym otoczeniu, powielanie wzorców z domu rodzinnego mogą powodować, że sprawca uważa stosowanie przemocy wobec rodziny za naturalne zachowanie, czy wręcz obowiązek, którego niewypełnianie oznacza nieudolność czy brak męskości (podobne mechanizmy mogą działać także u ofiar przemocy).

Wielość czynników wpływających na występowanie zjawiska przemocy w rodzinie, zarówno ze strony ofiary, jak i sprawcy jeszcze bardziej utrudnia właściwą diagnozę i szybkie zapobieganie temu zjawisku. Różnorodność przyczyn wskazuje również na konieczność współdziałania różnych służb - prewencyjnych, medycznych, społecznych, gdyż dopiero kompleksowa diagnoza danego przypadku pozwoli na skuteczną pomoc rodzinie.

4. Konsekwencje przemocy w rodzinie.

- 1) Przemoc to zjawisko destrukcyjne. Osoby, wobec których stosowana jest przemoc w rodzinie żyją w sytuacji ciągłego strachu i poczuciu zagrożenia ze strony bliskiej osoby. Doświadczają przy tym wielu niekorzystnych skutków. Można wyróżnić dwa ich rodzaje:

- a) fizyczne – obrażenia zewnętrzne np. złamania, zwichnięcia kości, wstrząśnienia mózgu, wybite zęby, urazy kręgosłupa, podbite oczy a także obrażenia narządów wewnętrznych;
- b) psychiczne – najczęściej obserwuje się zespół stresu pourazowego (odrętwienie, obojętność na ból, amnezja, zmiana świadomości itp.), syndrom wyuczonej bezradności (poddanie się, bierność, rezygnacja z prób poprawy swojej sytuacji itp.), syndrom sztokholmski (uzależnienie od sprawcy, powstanie specyficznych więzi uczuciowych ze sprawcą) oraz mechanizm błędnego koła polegający na powielaniu wzorców w kolejnych pokoleniach.

2) Skutki przemocy w rodzinie można podzielić także na:

- a) Skutki indywidualne. Ofiara przemocy może odnieść obrażenia fizyczne, które w skrajnych przypadkach mogą doprowadzić do jej śmierci. Niekiedy zdarza się, że ofiara w akcie samoobrony dokonuje zabójstwa sprawcy przemocy. Dochodzi do konfliktu z prawem. Długotrwały stres może doprowadzić do poważnych zaburzeń zdrowia psychicznego, depresji a nawet samobójstwa. Zaburzone są relacje w rodzinie oraz w wypełnianiu różnych ról społecznych.
- b) Skutki społeczne. Skutki przemocy nie dotyczą jedynie członków rodziny. Rozszerzają się także na ogół osób stykających się z ofiarami i sprawcami, niekiedy przechodzą na następne pokolenia. Następuje powielanie wzorców u dzieci, głównie chłopców, którzy sami zaczynają się zachowywać agresywnie.
- c) Skutki ekonomiczne. Przemoc w rodzinie niesie też skutki ekonomiczne. Rodziny dotknięte przemocą niejednokrotnie wymagają wsparcia instytucji, których zadania dotyczą problemu przemocy np.: policja, pomoc społeczna, służba zdrowia itp.

Ofiarami mogą być nie tylko osoby dorosłe, ale też i dzieci. Przemoc wobec dziecka może być dla niego wyjątkowo traumatycznym przeżyciem, którego konsekwencje będzie odczuwało przez całe życie. Dziecko nie musi być nawet ofiarą przemocy by doznać urazu psychicznego, wystarczy sama okoliczność bycia świadkiem. Poczucie winy, izolacja społeczna, pogorszenie samopoczucia oraz wiele innych negatywnych czynników może poważnie wpływać na osiągnięte wyniki w szkole. W wieku dorosłym wpływa także na relacje we własnej rodzinie. Istnieje prawdopodobieństwo, że będą częściej sięgały po alkohol czy stosowały przemoc wobec swoich partnerów.

Wiele ofiar przemocy zmagają się nie tylko z przykrymi konsekwencjami skutków przemocy. Często nie mogą liczyć nawet na zrozumienie środowiska lokalnego, czy dalszych członków rodziny. Postrzegają ich jako osoby prowokujące sprawcę. Osoby z najbliższego otoczenia niejednokrotnie z trudnością zgłaszają podejrzenia o stosowanie przemocy.

Przemoc narusza podstawowe prawa każdego człowieka. Naraża ofiary na niebezpieczeństwo utraty życia i zdrowia. Zawsze pozostaje traumatycznym przeżyciem. Władze publiczne poprzez swoje instytucje mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie, poszanowanie ich praw i wolności.

5. Zadania służb publicznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zadania organów państwowych i samorządowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa ta ponadto określa zasady pracy zespołów interdyscyplinarnych i stosowania procedury „Niebieskiej Karty”.

W skład zespołów interdyscyplinarnych powoływanych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Do zadań GZI należy diagnozowanie problemów przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą, rozpowszechnianie informacji o instytucjach pomocowych, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc. W ramach pracy GZI powoływane są zespoły robocze do pracy z konkretnym przypadkiem wystąpienia przemocy w rodzinie.

Instytucje wspierające osoby pokrzywdzone w wyniku przemocy w rodzinie realizują swoje działania w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Procedura NK szczegółowo określa sposób postępowania w sytuacji, gdy do przedstawiciela jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, GKRPA, Policji, oświaty lub ochrony zdrowia zgłosi się osoba, wobec której zachodzi podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie. Procedurę NK wszczyna się także w przypadku, gdy nie jest możliwy kontakt z domniemaną ofiarą przemocy lub nie wyraża ona zgody na podjęcie działań pomocowych.

Poza ustawą o przeciwdziałania przemocy sprawy związane z zakresem programu regulują akty prawne dotyczące pomocy społecznej, służby zdrowia, przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii itd. W kodeksie karnym głównym przepisem dotyczącym przemocy w rodzinie jest art. 207 § 1, który mówi, że „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.” W sytuacji, gdy sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem sankcja zostaje zmieniona na

okres od roku do 10 lat, a gdy efektem działań sprawcy była próba samobójcza ofiary od 2 do 12 lat. Przestępstwa związane z przemocą w rodzinie mogą dotyczyć także naruszenia nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.), wymuszenia obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej (art. 197 k.k.) czy stosowania gróźb (art. 190 k.k.).

6. Przemoc w rodzinie w Polsce w latach 2013 -2015.

Lp.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015
1	Liczba ofiar przemocy:			
	Ogólnie	86 797	105 332	97 501
	Kobiety	58 310	72 786	69 376
	mężczyźni	9 233	11 491	10 733
	Małoletni	19 254	21 055	17 392
2	Liczba osób podejrzewanych o przemoc:			
	Ogólnie	61 450	78 489	76 034
	Kobiety	4 440	5 301	5 244
	mężczyźni	56 755	72 791	70 484
	Małoletni	255	397	306

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/>

III. Diagnoza zasobów powiatu tucholskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

1. Powiat tucholski – informacje ogólne.

Powiat tucholski został utworzony w ramach reformy administracyjnej 1 stycznia 1999 roku. Jego siedzibą jest miasto Tuchola. Powiat Tucholski obejmuje sześć gmin: pięć wiejskich (Cekcyn, Gostycyn, Lubiewo, Śliwice, Kęsowo) i jedna miejsko – wiejska (Tuchola).

Dane GUS informują, że na dzień 31.12.2014 r. liczba mieszkańców powiatu tucholskiego wynosiła 48.381 (w tym 24.142 mężczyzn i 24.239 kobiet). W roku 2014 na terenie powiatu zarejestrowano 518 urodzeń i 416 zgonów.

Bezrobocie, ubóstwo i alkoholizm są największymi problemami społecznymi naszego powiatu. Aby, stwierdzić jakim problemem jest bezrobocie na terenie powiatu tucholskiego należy spojrzeć w dane Powiatowego Urzędu Pracy w Tucholi. Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP przeważają kobiety, których liczba od 2013 rośnie. Bezrobocie, szczególnie to długotrwałe, obniża poziom standardu materialnego życia nie tylko osoby bezrobotnej, ale także jej rodziny. Może to powodować zaburzenie sfery życia rodzinnego

i powstanie patologii. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia ma duży wpływ na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Tab. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Tuchola w latach 2013 – 2015

Lp.	Stan na dzień	31.12.2013		31.12.2014		31.12.2015	
		mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
1.	Liczba osób bezrobotnych	1813	2175	1472	1905	1349	1675
OGÓŁEM:		3988		3377		3024	
2.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	1269		1063		2663	
3.	Liczba osób pobierających zasiłek	400	319	329	284	306	251
OGÓŁEM:		719		613		557	

Źródło: PUP Tuchola.

2. Przemoc w rodzinie w powiecie tucholskim.

1) Komenda Powiatowa Policji w Tucholi.

KPP na bieżąco stosuje procedurę „Niebieskiej Karty”, służącą przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem przedstawiają się następująco:

- a) interwencja;
- b) sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa);
- c) zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia;
- d) wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa;
- e) zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa;
- f) podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy;
- g) udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Poniżej przedstawiono zestawienie tabelaryczne przeprowadzonych interwencji domowych przez funkcjonariuszy policji powiatu tucholskiego w latach 2013-2015:

Lp.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015
1	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych:			
	ogółem	325	237	222
2	Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie ogółem:			
	miasto	12	21	11
	wieś	49	43	38
3	Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem:			
	kobiety	65	57	46
	mężczyźni	9	11	4
	małoletni	16	12	1
4	Liczba sprawców przemocy domowej ogółem:			
	kobiety	2	5	0
	mężczyźni	60	60	48
	małoletni	0	0	1
5	Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem:			
	kobiety	2	1	0
	mężczyźni	56	53	42
	małoletni	0	0	0
	W tym przewiezionych do Izby Wytrzeźwień ogółem:			
	kobiety	0	0	0
	mężczyźni	0	0	0
	małoletni	0	0	0
	W tym przewiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia ogółem:			
	kobiety	1	0	0
	mężczyźni	36	36	26
	małoletni	0	0	0
6	Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej:			
	sprawcy/pokrzywdzony	3	4	2
7	Liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej:			

	ogółem	3	0	0
8	Liczba postępowań przygotowawczych z art. 207 par 1 k.k.:			
	ogółem	43	26	36

Źródło: Dane własne KPP.

Zauważalna tendencja spadkowa zgłoszeń może być wynikiem działalności Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych

2) Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu.

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi ze względu na przemoc w rodzinie. Przemoc w rodzinie może być jednak skutkiem wielu innych zjawisk, będących powodem interwencji jednostek pomocy społecznej: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Poniżej dane dotyczące pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania pomocy w rodzinie.

Lp.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015
1	Liczba pracowników socjalnych przygotowanych do pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	26	26	27
2	Przyznana pomoc ośrodka pomocy społecznej z uwagi na przemoc w rodzinie	25	10	37
3	Przyznana pomoc ośrodka pomocy społecznej z uwagi na alkoholizm	98	141	157
4	Liczba zwołanych Zespołów Interdyscyplinarnych	29	28	31
5	Liczba złożonych Niebieskich Kart	96	64	64

6	Liczba zamkniętych Niebieskich Kart	71	80	48
---	--	----	----	----

Źródło: Dane własne OPS.

3) Prokuratura Rejonowa w Tucholi.

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioszek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- a) wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo;
- b) wyjaśnienia okoliczności czynu;
- c) zebrania i zabezpieczenia dowodów;
- d) ujęcia sprawcy;
- e) w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci: dozoru policyjnego lub tymczasowego aresztowania.

Prokuratura Rejonowa w Tucholi to instytucja, która analizuje fakty, zbiera dowody i sporządza akt oskarżenia. Z danych pozyskanych od tutejszej instytucji wynika, że:

- a) w roku 2013 – 21 spraw zostało zakończonych aktem oskarżenia, żadnej sprawy prokuratura warunkowo nie umorzyła, a w 24 sprawach umorzono postępowanie;
- b) w roku 2014 – 7 spraw zostało zakończonych aktem oskarżenia, w 20 sprawach prokuratura warunkowo umorzyła postępowanie, a w 1 sprawie prokuratura warunkowo umorzyła postępowanie;
- c) w roku 2015 – 4 sprawy zostały zakończone aktem oskarżenia, w 14 sprawach prokuratura umorzyła postępowanie, a w żadnej sprawie nie umorzono warunkowo postępowania karnego.

4) Sąd Rejonowy w Tucholi.

Sąd Rejonowy rozpatruje sprawy dotyczące przemocy w rodzinie.

W latach 2013 – 2015 dane dotyczące oskarżenia o przestępstwa z art. 207 k.k. przedstawiały się następująco:

Art.207 § 1 k.k.	2013	2014	2015
Skazanie	37	39	26
Umorzenie postępowania	1	1	2
Wyrok warunkowo umarzający	1	1	0
Uniewinnienie	3	0	0
Łączna liczba spraw skierowanych do sądu z aktem oskarżenia	40	24	35

Źródło: Dane własne Sądu Rejonowego w Tucholi.

5) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tucholi.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tucholi powstał w ramach realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy oraz wydanego we wrześniu następnego roku Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006-2016. Ośrodek w całości finansowany jest z dotacji celowej budżetu państwa

Za udzielanie pomocy klientom SOW odpowiedzialny jest zespół specjalistów. Wszystkie osoby udzielające pomocy osobom korzystającym z usług są odpowiednio wykształcone i przygotowane do pracy z osobami doświadczającymi przemocy. Pracownicy SOW regularnie korzystają z kursów i szkoleń podwyższając wiedzę i warsztat swojej pracy. W trosce o wysoką jakość pracy specjalistów w SOW prowadzona jest comiesięczna grupa superwizyjna, a pracownicy kierują się przyjętym kodeksem etycznym.

Do hostelu SOW ofiara przemocy zostaje przyjęta bez skierowania i bez względu na dochód. Czasowe schronienie ma na celu izolację od sprawcy i zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom przemocy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami osoby mogą przebywać w SOW 3 miesiące z możliwością przedłużenia w szczególnych przypadkach uzasadnionych sytuacją ofiary przemocy w rodzinie. Osoba doświadczająca przemocy otrzymuje pomoc psychologiczną, prawną, medyczną i wsparcie. Zespół pracowników i specjalistów SOW opracowuje indywidualny plan pomocy, mający na celu przezwyciężenie sytuacji kryzysowej, wynikającej z występowania przemocy domowej, działanie to podejmowane jest m. in. poprzez nawiązanie współpracy z najbliższą rodziną ofiary oraz instytucjami.

W zakresie potrzeb bytowych SOW zapewnia:

- a) całodobowy pobyt dla 10 osób;
- b) trzy pokoje wyposażone w niezbędny sprzęt;
- c) wspólne pomieszczenie do pobytu dziennego;
- d) miejsce zabaw dla dzieci;
- e) pomieszczenie do nauki, ogólnodostępną łazienkę wyposażoną w sposób umożliwiający korzystanie przez osoby dorosłe i dzieci, ogólnodostępną kuchnię;
- f) pomieszczenie do prania i suszenia.

Pobyt w hostelu zawsze ma na celu powstrzymanie przemocy w rodzinie poprzez tymczasową izolację od sprawcy przemocy. W tym czasie osoba doznająca przemocy ma szansę na zdobycie wiedzy o tym, czym jest przemoc domowa, rozpoznaje fazy przemocy we własnej rodzinie, zmienia stereotypowe myślenie na temat przemocy, modyfikuje przekonanie o swojej sytuacji, o świecie i o sobie, poznaje własne prawa oraz uczy się ich egzekwowania, ma szansę wyjść z roli ofiary, pracuje nad budowaniem poczucia własnej wartości, uczy się i ćwiczy nowe, konstruktywne zachowania.

Po opuszczeniu przez mieszkankę hostelu SOW, pracownicy prowadzą działania monitorujące funkcjonowanie podopiecznej bezpośrednio w miejscu jej zamieszkania (wizyta w środowisku) bądź też poprzez kontakt z innymi instytucjami pomagającymi w rozwiązywaniu sytuacji przemocowych. Mieszkańcy motywowani są również do dalszego kontaktu z SOW i kontynuacji podjętych już działań (kontynuacja terapii indywidualnej lub grupowej, wsparcie w toczących się sprawach sądowych, poradnictwo psychologiczne, socjalne itd.).

W SOW prowadzone są działania, z których korzystać mogą osoby szukające pomocy bez względu na miejsce zamieszkania: pomoc psychologiczna, psychoterapia indywidualna, psychoterapia par, konsultacje i mediacje dla małżonków w konflikcie, konsultacje psychiatryczne, konsultacje wychowawcze dla rodziców, terapia psychologiczna dla dzieci, zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci, grupa wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie, lub z problemem uzależnienia w rodzinie, pomoc prawna.

Tab. Liczba osób korzystających z usług SOW w latach 2013-2015

Lp.	Wyróżnienie	2013	2014	2015
1	Usługi ośrodka	224	141	134
2	Mieszkańcy hostelu	34	37	47

Źródło: Dane własne SOW.

Tab. Liczba porad, konsultacji w latach 2013-2015

Lp.	Rodzaj porad i konsultacji	2013	2014	2015
1	Porady prawne	106	56	76
2	Porady psychologiczne	319	190	193
3	Wsparcie pedagogiczne	46	119	301
4	Praca socjalna i wsparcie	1001	754	734
5	Inne:			
	Pomoc psychiatryczna	34	12	34
	Grupa terapeutyczna	45	32	-
	Poradnictwo podczas posiedzeń w ramach procedury Niebieskiej Karty małoletni	-	118	66

Źródło: Dane własne SOW.

6) Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie najczęściej wynika z nadmiernego spożywania alkoholu, który powoduje zaburzenia w funkcjonowaniu całej rodziny. W sprawach związanych z problemem alkoholowym, jak również dotyczącym przemocy w rodzinie pomagają GKRPA. Z danych pozyskanych z gmin powiatu tucholskiego wynika, że co roku wpływają zgłoszenia osób z problemem alkoholowym, gdzie występowała również przemoc. Liczbę spraw zgłoszonych do GKRPA w powiecie tucholskim w latach 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015
1	Liczba zgłoszonych spraw do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych związanych z przemocą domową	33	24	20

Źródło: Dane własne OPS.

7) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi.

PCPR jest odpowiedzialny za tworzenie i realizację programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. Podstawą prawną do opracowania i realizacji pk-e dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi art. 6 ust. 4 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Pk-e był realizowany w 2014 roku. Wzięło w nim udział 12 sprawców przemocy. Z osób, które rozpoczęły cykl spotkań pięciu sprawców przemocy ukończyło je uzyskując zaświadczenie o uczestnictwie. Dwóch sprawców przemocy ze względu na niską frekwencję, poniżej 80% zaplanowanych spotkań, nie otrzymało zaświadczeń, natomiast pięciu pozostałych sprawców nie pojawiło się na spotkaniach. Działania programu będą kontynuowane w latach następnych.

PCPR jest także współorganizatorem, obok Starostwa Powiatowego w Tucholi oraz KPP, cyklicznych konferencji na temat przemocy w rodzinie pod tytułem „Widzimy, reagujemy, przeciwdziałamy”. W spotkaniu uczestniczą pracownicy służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W czasie konferencji uczestnicy biorą udział w szkoleniach, kursach, zajęciach praktycznych. Poza samym pogłębieniem wiedzy na temat zjawiska przemocy, istotne jest także pogłębienie współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami, co owocuje skuteczniejszymi działaniami na rzecz osób pokrzywdzonych przez przemoc domową.

IV. Cel główny i cele szczegółowe programu.

1. Cel główny. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w powiecie tucholskim.

2. Cele szczegółowe.

1) Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

a) Działania:

– informowanie o możliwości uzyskania wsparcia w powiecie tucholskim;

- zamieszczenie informacji na stronach internetowych realizatorów programu, w celu ułatwienia dostępu do podstawowych informacji na temat przeciwdziałania zjawiska przemocy w rodzinie;
- promowanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

b) Oczekiwane rezultaty:

- wzrost świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy domowej i możliwości uzyskania wsparcia;
- wzrost świadomości ofiar przemocy w rodzinie w zakresie mechanizmów i rodzajów tego zjawiska;
- zwiększenie dostępności do informacji o jednostkach świadczących wsparcie dla ofiar przemocy w rodzinie.

2) Zmniejszenie negatywnych skutków przemocy u osób, które jej doświadczają.

a) Działania:

- zapewnienie schronienia dla ofiar przemocy;
- udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez poradnictwo specjalistyczne, terapię i inne działania;
- współpraca z GZI;
- realizacja procedury „Niebieskiej Karty”;

b) Oczekiwane rezultaty:

- zmiana postaw i aktywizacja ofiar przemocy w rodzinie;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa dzieci podczas przesłuchań w „Niebieskim Pokoju”;
- kompleksowe wsparcie rodzin dotkniętych przemocą domową;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa ofiar przemocy poprzez udzielenie schronienia i objęcie specjalistyczną pomocą.

3) Organizowanie systematycznych działań w odniesieniu do sprawców przemocy.

a) Działania:

- opracowanie i realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie;
- udzielanie porad i konsultacji indywidualnych dla osób stosujących przemoc oraz doznających przemocy;

- kierowanie ofiar i sprawców przemocy do specjalistów zajmujących się sprawami przemocowymi;
- stosowanie procedury „Niebieskiej karty”.

b) Oczekiwane rezultaty:

- zminimalizowanie problemu przemocy w rodzinie poprzez edukowanie sprawców tej przemocy;
- skuteczna i szybka pomoc ofiarom przemocy w rodzinie;
- podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników instytucji, których celem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

4) Wzrost skuteczności działań jednostek pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wsparcia ofiar przemocy w rodzinie:

a) Działania:

- organizowanie szkoleń i konferencji dla kadry jednostek zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

b) Oczekiwane rezultaty:

- wzrost kompetencji pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- intensyfikacja współpracy pomiędzy jednostkami pomocowymi.

3. Realizatorzy.

1) **Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020** jest dokumentem o działaniu długofalowym. Będzie realizowany we współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, które zajmują się sprawami rodziny.

2) **Koordynatorem wdrażania programu** jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi,

3) **Do realizatorów należą w szczególności:**

- a) Komenda Powiatowa Policji w Tucholi;
- b) Prokuratura Rejonowa w Tucholi;
- c) Sąd Rejonowy w Tucholi;
- d) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;

- e) ośrodki pomocy społecznej w powiecie tucholskim;
- f) gminne zespoły interdyscyplinarne ds. przemocy w rodzinie;
- g) gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
- h) grupy anonimowych alkoholików i grupy samopomocowe;
- i) Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu;
- j) Gminny Ośrodek Wsparcia dla Rodzin w Tucholi;
- k) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tucholi;
- l) Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych;
- m) szkoły i inne jednostki oświatowe;
- n) jednostki służby zdrowia;
- o) jednostki samorządu terytorialnego;
- p) organizacje pozarządowe;
- q) media.

4) Do głównych zadań koordynatora programu należy:

- a) zarządzanie wdrażaniem programu;
- b) prowadzenie monitoringu i ewaluacji programu;
- c) udzielanie informacji na temat programu i stopnia jej realizacji;
- d) gromadzenie dokumentacji związanej z programem;
- e) przygotowanie zmian do programu;
- f) powoływanie, w miarę potrzeb, zespołów roboczych związanych z wdrażaniem programu.

5) Do głównych zadań realizatorów związanych z zarządzaniem programem należą:

- a) informowanie koordynatora programu o zrealizowanych działaniach;
- b) zgłaszanie uwag do zapisów programu, w tym proponowanie zmian;
- c) proponowanie nowych celów szczegółowych.

V. Monitoring i ewaluacja

Monitoring programu polegać będzie na bieżącej ocenie dokonywanych działań, ich zgodności z zapisami programu. Na podstawie działań monitoringowych, w miarę potrzeb, będą wprowadzane zmiany do programu. Ewaluacja polegać będzie na ocenie stopnia zrealizowanych celów programu..

Źródła danych będących podstawą monitoringu i ewaluacji:

- 1) dane Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie obszarów problemowych.
- 2) sprawozdania składane przez realizatorów działań programu.
- 3) informacje przekazywane koordynatorowi wdrażania programu przez realizatorów oraz inne podmioty działające w obszarze programu.
- 4) badania przeprowadzone w obszarach problemowych na terenie powiatu tucholskiego.

VI. Zakończenie

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie wyznacza pewne ramy do działania w obszarze wsparcia. Program realizowany będzie w latach 2016 – 2020, co oznacza, że jest dokumentem długofalowym, a tym samym konieczne jest zachowaniem w nim pewnego stopnia ogólności. Pojawienie się nowych uregulowań prawnych, powstanie podmiotów działających na rzecz pomocy ofiarą i pracy ze sprawcami przemocy może skutkować znacznymi modyfikacjami zapisów programu. Niezmienny pozostanie z pewnością cel główny dokumentu, jakim jest zmniejszenie skutków stosowania przemocy w rodzinie oraz podniesienie skuteczność działań prewencyjnych w tym obszarze.

PRZEWODNICZĄCA RADY

Małgorzata Oller